

การจัดทำบัญชีครัวเรือนกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรที่ทำนาใน
บ้านแดงน้อย หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านท่ม อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น

Household accounting and the quality of life of Farmers in Ban Daengnoi Moo.7

Ban Thum sub-district, Maueng district, Khonkaen province

ฐณตม วาศิริตันนะ¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการจัดทำบัญชีครัวเรือนต่อคุณภาพชีวิตและสถานะทางครอบครัวของเกษตรกร ผู้มีอาชีพทำนาและอาศัย ณ หมู่บ้านแดงน้อย ตำบลบ้านท่ม อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น โดยได้ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการและการจัดทำบัญชีครัวเรือนแก่เกษตรกรจำนวน 35 ครัวเรือน จนสามารถจัดทำบัญชีครัวเรือนได้ด้วยตนเอง จากนั้นให้เกษตรกรได้ทดลองจัดทำบัญชีครัวเรือนเป็นระยะเวลา 6 เดือน และทำการศึกษาคูณภาพชีวิตและสถานะทางครอบครัวของเกษตรกร ก่อนและหลังการจัดทำบัญชีครัวเรือน นอกจากนี้ยังได้เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตและสถานะทางครอบครัวของเกษตรกรกลุ่มที่มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนและกลุ่มที่ไม่ได้จัดทำบัญชีครัวเรือนจำนวน 41 ครัวเรือน ผลการศึกษาพบว่า

(1) คุณภาพชีวิตและสถานะทางครอบครัวของเกษตรกร ผู้มีอาชีพทำนาและอาศัย ณ หมู่บ้านแดงน้อย ตำบลบ้านท่ม อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น โดยทั่วไปก่อนเริ่มโครงการ อยู่ในระดับต่ำ โดยสัมพันธ์กับการที่เกษตรกรเหล่านี้ไม่เคยมีการจัดทำบัญชีครัวเรือนมาก่อนเลย (2) สำหรับเกษตรกรกลุ่มที่ไม่ได้จัดทำบัญชีครัวเรือน พบว่าคุณภาพชีวิตและสถานะทางครอบครัวก่อนและหลังสิ้นสุดโครงการ ไม่แตกต่างกัน (3) หลังจากที่ได้ให้เกษตรกร ได้จัดทำบัญชีครัวเรือนเป็นระยะเวลา 6 เดือน พบว่าคุณภาพชีวิตและสถานะทางครอบครัวของเกษตรกรกลุ่มจัดทำบัญชีครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$, Paired t-test) เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนเริ่มโครงการ นอกจากนี้ยังพบว่า (4) คุณภาพชีวิตและสถานะทางครอบครัวของเกษตรกรกลุ่มจัดทำบัญชีครัวเรือนแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$, t-test) จากกลุ่มที่ไม่ได้จัดทำบัญชีครัวเรือน

โดยสรุป การศึกษาครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทของการจัดทำบัญชีครัวเรือนในการเพิ่มคุณภาพชีวิตและสถานะทางครอบครัว ซึ่งข้อมูลที่ได้นี้ อาจใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและควบคุมการจัดการและการบริหารการเงิน ซึ่งจะนำไปสู่การใช้จ่ายอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : การจัดทำบัญชีครัวเรือน คุณภาพชีวิต สถานะทางครอบครัว

Abstract

This work is aimed to study the effect of household accounting on the quality of life and family status of farmers in Ban Daeng Noi, Ban Toom sub-district, Muang, Khon Kaen. Principle and procedure of household accounting has been trained in 35 voluntary families. Qualities of life and family statuses were analyzed in trained-families by questionnaires before and after performing the household accounting for 6 months. In addition, these parameters were also compared between these 35 household accounting-

¹ อาจารย์สาขาวิชาการบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น

organized and the other 41 non-organized families. The results showed that:

(1) Before starting the project, qualities of life and family statuses were low in the farmers in Ban Daeng Noi, Ban Toom sub-district, Muang, Khon Kaen, in association with the of lack of household accounting. (2) For the household accounting non-organized families, qualities of life and family statuses at the end of program were not different from those before starting the program. (3) After 6 months of household accounting was allowed to be organized, qualities of life and family statuses were significantly increased in the household accounting organized-families ($p < .05$, Paired t-test), comparing with before starting the program. In addition, the qualities of life and family statuses of the household accounting organized-families were significant different from those of non-organized families ($p < .05$, t-test).

In conclusion, this study has emphasized the role of household accounting in the improvement of qualities of life and family statuses. This information may benefit in planning and controlling financial management, which may facilitate the efficiently and economically expense.

Keywords: household accounting, quality of live, family status

ความเป็นมาของปัญหา

ปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจของสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปในหลาย ๆ ด้าน สาเหตุที่สำคัญได้แก่ อัตราเพิ่มของประชากรการว่างงานสมรรถภาพในการผลิต ด้านเกษตรกรรมอุตสาหกรรมและบริการต่าง ๆ ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติซึ่งการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกรที่กระจายอยู่ในชนบท (ห้องสมุดจอมยุทธ, 2555) ซึ่งยังมีความแตกต่างของรายได้จากคนในภาคการเกษตร ภาคการผลิตอื่นๆ อีกมากเกษตรกรในประเทศไทยยังมีชีวิตอยู่ในสภาพที่ล้าหลังด้านคุณภาพชีวิตในสังคม ทั้ง ๆ ที่ในประเทศบางประเทศคุณภาพชีวิตของเกษตรกรค่อนข้างมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าประเทศไทย เกษตรกรไทยตกอยู่ในฐานะยากจนอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ไม่เอื้อต่อคนส่วนใหญ่ของประเทศ โดยเฉพาะเกษตรกรถูกเอารัดเอาเปรียบจากข้อกำหนดทางสังคมรอบด้าน (สกล คงยก,

2554) ขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรไทย ทำให้ประเทศไทยต้องมีการปรับตัวรับสถานการณ์โดยเฉพาะเกษตรกรที่มีอาชีพทำนา (อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง, 2554)

อาชีพชาวนาถือเป็นเกษตรกรรมแขนงหนึ่ง ซึ่งเป็นอาชีพทางเกษตรกรรม ในประเทศไทยมักมีความหมายถึงอาชีพปลูกข้าวเป็นหลัก ชาวนาในประเทศไทยนับเป็นคนกลุ่มใหญ่ที่สุด ประเทศไทยส่วนใหญ่จะปลูกข้าวกันทั้งประเทศ เพราะข้าวเป็นอาหารหลักของคนไทย โดยอาชีพทำนาก็เป็นอาชีพดั้งเดิมของคนไทยที่สืบทอดมาอย่างอนุชนรุ่นหลัง ซึ่งส่วนใหญ่แล้วชาวนาจะใช้ชีวิตอยู่อย่างเรียบง่ายในชนบท (ทฐ ปลูกปัญญา , 2552) ชาวนาไทยกับคำว่ายากจนดูจะเป็นเรื่องที่หลายคนมองว่าปกติ ทั้งที่จริงแล้วอาชีพชาวนาน่าจะเป็นอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้เป็นจำนวนมาก และสามารถสร้างฐานะความเป็นอยู่ที่ดีให้กับผู้ประกอบอาชีพนี้ เนื่องจากจำนวนความต้องการบริโภคข้าวภายในประเทศ รวมทั้งการส่งออกข้าวไปยัง

ต่างประเทศมีตัวเลขที่เพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ แต่ผู้ผลิตข้าวอย่างชาวนาไทยกลับมีฐานะยากจนลงเรื่อย ๆ ปัญหาความยากจนของชาวนาจะเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศไทย แม้ภาครัฐจะใช้งบประมาณจำนวนมากในการแก้ไขปัญหานี้ แต่ด้วยพื้นที่การทำนาของประเทศไทยมีมากถึงครึ่งหนึ่งของพื้นที่ปลูกพืชทั่วประเทศ รวมทั้งจำนวนชาวนาในประเทศก็มีมากกว่าครึ่งของจำนวนเกษตรกรทั่วประเทศ ทำให้งบประมาณที่จัดสรรไม่สามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาให้แก่เกษตรกรได้ทั้งหมด จึงทำให้เกิดปัญหาเรื้อรัง ชาวนาไทยไม่สามารถพ้นจากภาวะความยากจนได้ จึงทำให้คุณภาพชีวิตของเกษตรกรที่ทำนา ไม่มีการพัฒนา และเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต (สุนทรียา การณวงษ์, 2554)

คุณภาพชีวิตเป็นระดับของการมีชีวิตที่มีความสุข ความพึงพอใจในชีวิตที่เกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่ (สุเกียรติ์ ด่านพิชญพันธ์, 2547) มีความสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของบุคคลซึ่งบุคคลแต่ละกลุ่มจะมีความแตกต่างกันทั้งทางด้านพื้นฐานของบุคคล วัฒนธรรมความเชื่อค่านิยมภาวะสุขภาพและสิ่งแวดล้อม สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของบุคคลนั้น (จันทรัตน์ กฤษฎาคม, 2553) โดยการจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นนั้นต้องมีการพึ่งพาตนเองก่อน ต้องรู้จักทำมาหากิน เมื่อได้มาแล้วต้องรู้จักเก็บและอดออม เพื่อที่จะได้มีชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม และในขณะเดียวกันนั้นต้องรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้แก่ผู้อื่นควบคู่กันไป เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขซึ่งเกษตรกรที่ทำนาก็มีความต้องการคุณภาพชีวิตที่ดีเช่นกัน “คุณภาพชีวิตที่ดีของชาวนา” คือ ชีวิตที่มีความสุข ครอบครัวมีความสุข เป็นอยู่ที่ดี มีที่อยู่อาศัยคงทนถาวร มีแหล่งทำมาหากิน มีอาชีพที่มั่นคงสามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัว มีเงินเหลือสำหรับเก็บออม และมีศักยภาพในการชำระหนี้ในระยะยาว (รณยุทธ์ บุตรแสนคม, 2540) ซึ่งสิ่งดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อชาวนานั้นได้ทำการพึ่งพาตนเอง โดย

การปรับวิถีการดำเนินชีวิตใหม่เพื่อให้รับกับสภาพเศรษฐกิจ โดยต้องรู้จักการออม รู้จักความพอประมาณ และไม่ประมาทตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงการจัดทำบัญชีครัวเรือนจึงอาจเป็นแนวทางหนึ่งที่จะมีส่วนช่วยในการวางแผนการปรับการดำเนินชีวิตสู่ความพอเพียงและนำไปสู่การวางแผนการใช้จ่ายเงินของชาวนาที่จะทำให้คุณภาพชีวิตเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น (กิตติยา ขุนแพง และคณะ, 2554)

บัญชีครัวเรือน มิได้หมายถึงการทำบัญชีหรือบันทึกรายรับรายจ่ายประจำวันเท่านั้นแต่อาจหมายถึงการบันทึกข้อมูลด้านอื่น ๆ ในชีวิต ในครอบครัวได้ด้วยซึ่งการทำบัญชีครัวเรือนเป็นการจดบันทึกรายรับรายจ่ายประจำวันของครัวเรือนและสามารถนำข้อมูลมาวางแผนการใช้จ่ายเงินในอนาคตได้อย่างเหมาะสม ทำให้เกิดการออมการใช้จ่ายเงินอย่างประหยัดคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ดังนั้นการทำบัญชีครัวเรือนจึงมีความสำคัญ (พรพิรมย์ ส่วนเสน่ห์, 2554) อย่างยิ่งต่อแนวทางสู่ความพอเพียง ผู้ปฏิบัติจะต้องรู้จักประมาณตนเองมีการวางแผนการใช้จ่ายอย่างรอบคอบมีสติในการดำรงชีวิตให้ตามทางแนวพระราชดำริหรือเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง ซึ่งการวางแผนที่ดีนั้นจำเป็นจะต้องมีการจดบันทึกข้อมูลที่ถูกต้องมีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับรายรับและรายจ่ายของครัวเรือนเพื่อจัดทำเป็นบัญชีครัวเรือนและนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาหาวิธีการเพิ่มรายรับและลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นเพื่อให้เกิดความพอดี หากมีส่วนที่เหลือก็ให้เก็บไว้ออมเพื่อใช้ในอนาคต ดังนั้นการทำบัญชีครัวเรือนจึงถือว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่ทำให้ชาวนาสามารถบริหารจัดการด้านการเงินของครัวเรือนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และสามารถบรรลุถึงการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของชาวนาดีขึ้นอีกด้วย (นภาพร ลิขิตวงศ์ขจร, 2550)

สำหรับหมู่บ้านแดงน้อย หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นนั้น จากการสำรวจเบื้องต้น ทำให้ทราบว่า ประชากรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่ประกอบอาชีพทำนา มีฐานะอยู่ในระดับค่อนข้างยากจน ถึงระดับปานกลาง รวมทั้งยังมีการศึกษาที่น้อย จึงทำให้เกษตรกรขาดความรู้อย่างมากในการจัดทำบัญชี และส่วนมากไม่มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนจนนำไปสู่การเกิดปัญหาทางการเงิน ทำให้ไม่ทราบถึงรายรับที่แท้จริง ขาดการบริหารรายจ่ายที่เกิดขึ้น เพราะขาดการวางแผนด้านการเงิน ด้วยเหตุผลดังกล่าวคณะวิจัยจึงได้มองเห็นปัญหา และเกิดความสนใจที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของการจัดทำบัญชีครัวเรือนกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรที่ทำนาในหมู่บ้านแดงน้อย หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตระหว่างผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนและผู้ไม่จัดทำบัญชีครัวเรือนว่าจะมีคุณภาพชีวิตแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร และเพื่อเปรียบเทียบสินทรัพย์ หนี้สิน รายได้ ค่าใช้จ่าย ของผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนและผู้ไม่ได้จัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรที่ทำนา โดยเน้นเป้าหมายการสอนการจัดทำบัญชีครัวเรือนอย่างง่ายให้เกษตรกรได้มีความเข้าใจ และสามารถนำกลับไปบันทึกบัญชีครัวเรือนด้วยตนเองที่บ้านได้ ทั้งยังเป็นการวางแผนและบริหารจัดการด้านการเงิน ให้เป็นไปในทิศทางที่ดี หนี้สินลดลง มีรายได้เพิ่มมากขึ้น จนทำให้มีเงินออมเพื่อนำไปใช้ในอนาคต และนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดทำบัญชีครัวเรือน คุณภาพชีวิตและสถานะทางครอบครัวของเกษตรกรที่ทำนาในหมู่บ้านแดงน้อย หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตและสถานะทางครอบครัวของเกษตรกรที่ทำนาซึ่งไม่ได้จัดทำบัญชีครัวเรือนก่อนและหลังสิ้นสุดโครงการวิจัย ของเกษตรกรในหมู่บ้านแดงน้อย หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

3. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตและสถานะทางครอบครัวของเกษตรกรที่ทำนาซึ่งได้จัดทำบัญชีครัวเรือนก่อนและหลังสิ้นสุดโครงการวิจัยของเกษตรกรในหมู่บ้านแดงน้อย หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

4. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตและสถานะทางครอบครัวของเกษตรกรที่ทำนาระหว่างผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนและผู้ที่ไม่ได้จัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรที่ทำนาในหมู่บ้านแดงน้อย 7 ตำบลบ้านทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เกษตรกรที่ทำนาในหมู่บ้านแดงน้อย หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีประชากรทั้งหมด 200 ครัวเรือน

2. กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เกษตรกรที่ทำนาในหมู่บ้านแดงน้อย หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ขนาดกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้สูตรของทาโรยามาเน (Taro Yamane, อ้างถึงในสุทธนู ศรีไสย์, 2551) กำหนดขอบเขตความคลาดเคลื่อน 0.05

สูตรการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างดังนี้คือ

เมื่อ n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ค่าความคลาดเคลื่อนสูงสุดที่ยอมให้มี

ได้ร้อยละ 5

$$n = \frac{200}{1 + 200 (0.05)^2}$$

$$n = 133$$

ในการวิจัยครั้งนี้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 133 ครั้วเรือน คณะผู้วิจัยจึงใช้วิธีขออาสาสมัครเพื่อเข้าร่วมโครงการซึ่งมีผู้สมัครใจเข้าร่วมโครงการจำนวน 76 ครั้วเรือน โดยมีผู้สนใจในการจัดทำบัญชีครั้วเรือนจำนวน 35 ครั้วเรือน และจำนวน 41 ครั้วเรือน คือ ผู้ที่ไม่จัดทำบัญชีครั้วเรือน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ซึ่งได้สร้างตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้นโดยคุณภาพชีวิตที่ดีของเกษตรกรประยุกต์จากแนวคิดองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตของ Leonard and Anderson (1975 อ้างใน รัตนยุทธ์ บุตรแสนคม, 2540)

1. ด้านสุขภาพอนามัย(Health care)
2. ด้านอาหาร (Food)
3. ด้านการศึกษา(Education)
4. ด้านการประกอบอาชีพ(The occupation)
5. ด้านที่อยู่อาศัย(Residential areas)

และสถานะของครอบครัวประยุกต์จากแม่บทการบัญชีฉบับปรับปรุง สภาวิชาชีพบัญชี (2552)

1. สินทรัพย์(Asset)
2. หนี้สิน(Liability)
3. รายได้(Revenue)
4. ค่าใช้จ่าย(Expenses)

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่ทำนา

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครั้วเรือนของเกษตรกรที่ทำนา

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตที่ดีของเกษตรกรที่ทำนา

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ สถานะทางครอบครัวของเกษตรกรที่ทำนา

ลักษณะของแบบสอบถามทั้งหมดเป็นแบบอัตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) นอกจากนี้ได้ทำการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตามวิธีของครอนบาค โดยนำแบบสอบถามไปทดสอบใช้(Try-out) กับเกษตรกรที่ทำนาในหมู่บ้านแดงน้อยหมู่ที่ 7 ตำบลบ้านทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 35 คนโดยใช้เทคนิค Item-total Correlation และได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อดังนี้ การจัดทำบัญชีครั้วเรือน ได้ค่าอำนาจจำแนก (r) 0.315-0.663 คุณภาพชีวิตของเกษตรกร ได้ค่าอำนาจจำแนก (r) 0.280-0.881 และสถานะทางครอบครัว ได้ค่าอำนาจจำแนก (r) 0.265-0.774 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามเป็นรายด้านโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient)การจัดทำบัญชีครั้วเรือน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา 0.824 คุณภาพชีวิตของเกษตรกร มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.781-0.920 และสถานะทางครอบครัว มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.805-0.856

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยมีการเตรียมความพร้อมการเข้าสู่พื้นที่ที่จะทำการศึกษได้แก่ การเตรียมชุมชนเตรียมความพร้อมของผู้ศึกษาการทำความรู้จักกับผู้นำชุมชนและคณะกรรมการหมู่บ้าน โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ดำเนินการจัดทำแบบสอบถามตามจำนวนของกลุ่มตัวอย่างพร้อมกับตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน และความสมบูรณ์ของเอกสารเพื่อเตรียมลงพื้นที่
2. ยื่นขอหนังสือราชการจากคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

วิทยาเขตขอนแก่นโดยจะแนบไปพร้อมแบบสอบถามที่ส่งไปยังประชากรกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษาวิจัยเพื่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม

3. ทำหนังสือถึงผู้ใหญ่บ้านบ้านแดงน้อย หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์วิธีการศึกษารายละเอียดในการเก็บข้อมูลและขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

4. เตรียมความพร้อมของชุมชนโดยผู้วิจัยหาพื้นที่ที่เก็บข้อมูลเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์วิธีการศึกษารายละเอียดในการเก็บข้อมูลและขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากผู้ใหญ่บ้านแดงน้อย เพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล

5. คณะผู้วิจัยเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถาม สมุดบัญชีครัวเรือนแผนผังหมู่บ้าน บัญชีรายชื่อและบ้านเลขที่กลุ่มตัวอย่าง

6. เข้าพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลก่อนการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรเพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตและสถานะทางครอบครัวของเกษตรกรจำนวน 76 ครัวเรือน การเก็บข้อมูลดังกล่าวให้เกษตรกรเป็นผู้ตอบแบบสอบถามเองโดย ระหว่างการตอบแบบสอบถามหากมีข้อสงสัยผู้ตอบแบบสอบถามสามารถขอคำชี้แจงจากคณะผู้วิจัยได้

6.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้ทำการสำรวจก่อนการจัดทำบัญชีครัวเรือน

6.2 สอนการจัดทำบัญชีครัวเรือนให้กับกลุ่มผู้สนใจในการทำบัญชีครัวเรือน จำนวน 35 ครัวเรือน โดยสอนการลงบัญชีเกี่ยวกับรายรับ – รายจ่าย และเงินคงเหลือในแต่ละวันเพื่อให้ทราบความเป็นมาของจำนวนเงิน

6.3 เข้าพื้นที่เพื่อติดตามความคืบหน้าการบันทึกบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรทุกสัปดาห์โดยการเดิน

สำรวจตามบ้านของเกษตรกรที่สมัครใจทำบัญชีครัวเรือนในการติดตามได้รับความร่วมมือจากผู้ใหญ่บ้านในการประชาสัมพันธ์ และช่วยติดตามการบันทึกบัญชีให้คณะผู้วิจัยเป็นระยะ

6.4 เมื่อเข้าไปติดตามการบันทึกบัญชีคณะผู้วิจัยให้คำแนะนำหรือไขข้อข้องใจให้กับเกษตรกรที่มีปัญหาในการบันทึกบัญชีรวมถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนทางการเงิน

7. เข้าพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลหลังการจัดทำบัญชีครัวเรือนเมื่อครบ 6 เดือน

8. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้ทำการสำรวจเพื่อตรวจสอบการลงบันทึกคำตอบครบทุกข้อหรือไม่ถ้าพบว่ามีส่วนที่ไม่สมบูรณ์ผู้วิจัยต้องขออนุญาตเก็บข้อมูลในส่วนที่ขาดให้ครบถ้วนต่อไป

9. นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่ทำนาโดยใช้วิธีการประมวลผลทางหลักสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2, 3, 4 การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน คุณภาพชีวิต และสถานะทางครอบครัวของเกษตรกรที่ทำนาโดยใช้วิธีการประมวลผลทางหลักสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ตอนที่ 5 การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตและสถานะทางครอบครัวของเกษตรกรที่ทำนาก่อนและหลังสิ้นสุดโครงการวิจัย ทั้งผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนและมีได้

จัดทำบัญชีครัวเรือน โดยใช้สถิติทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม (Paired T - test)

ตอนที่ 6 การเปรียบเทียบกลุ่มเกษตรกรที่ทำนาระหว่างผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนและผู้ที่ไม่จัดทำบัญชีครัวเรือนว่ามีคุณภาพชีวิตและสถานะทางครอบครัวแตกต่างกันอย่างไร โดยใช้สถิติทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม (T - test)

ผลการวิจัย

1. เกษตรกรที่ทำนาระบบน้ในบ้ในแดงน้อย หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านท่ม อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น มีผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยจำนวน 76 ครัวเรือน โดยมีผู้ที่ไม่ประสงค์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือนจำนวน 41 ครัวเรือนและผู้ที่มีความประสงค์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือนจำนวน 35 ครัวเรือน ทั้งนี้ปรากฏว่า ผู้ที่เข้าร่วมโครงการวิจัยที่ไม่ประสงค์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตโดยรวม และเป็นรายด้านอยู่ในระดับน้อยทั้งก่อนและหลังสิ้นสุดโครงการวิจัย และมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับสถานะทางครอบครัวโดยรวม และเป็นรายด้านอยู่ในระดับน้อยทั้งก่อนและหลังสิ้นสุดโครงการวิจัย ส่วนผู้ที่ประสงค์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับ การจัดทำบัญชีครัวเรือน คุณภาพชีวิต และสถานะทางครอบครัวโดยรวม และเป็นรายด้าน ก่อนดำเนินโครงการวิจัยอยู่ในระดับน้อยเมื่อสิ้นสุดโครงการวิจัยปรากฏว่าการจัดทำบัญชีครัวเรือน และสถานะทางครอบครัวโดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง คุณภาพชีวิตโดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. เกษตรกรที่ทำนาระบบน้ในบ้ในแดงน้อย หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านท่ม อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น ของผู้ที่เข้าร่วมโครงการวิจัยแต่ไม่ประสงค์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตโดยรวมและเป็นราย

ด้าน ก่อนและหลังสิ้นสุดโครงการวิจัย ได้แก่ ด้านอาหาร ด้านการศึกษาและด้านการประกอบอาชีพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) แต่ด้านสุขอนามัย และด้านที่อยู่อาศัยไม่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานะทางครอบครัวโดยรวมและเป็นรายด้าน ก่อนและหลังสิ้นสุดโครงการวิจัย ได้แก่ ด้านสินทรัพย์ ด้านหนี้สิน และด้านค่าใช้จ่ายแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$) แต่ด้านรายได้ไม่แตกต่างกัน

3. เกษตรกรที่ทำนาระบบน้ในบ้ในแดงน้อย หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านท่ม อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น ของผู้ที่เข้าร่วมโครงการวิจัยที่ประสงค์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน มีความรู้เรื่องการจัดทำบัญชีครัวเรือนโดยรวมและเป็นรายข้อทุกข้อ ก่อนและหลังสิ้นสุดโครงการวิจัยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ($P < .05$) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตโดยรวมและเป็นรายด้าน ก่อนและหลังสิ้นสุดโครงการวิจัย ได้แก่ ด้านสุขอนามัย ด้านอาหาร ด้านการศึกษา ด้านที่อยู่อาศัย และด้านการประกอบอาชีพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานะทางครอบครัวโดยรวม และเป็นรายด้าน ก่อนและหลังสิ้นสุดโครงการวิจัยได้แก่ ด้านสินทรัพย์ ด้านหนี้สิน ด้านรายได้ และด้านค่าใช้จ่ายแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$)

4. เกษตรกรที่ทำนาระบบน้ในบ้ในแดงน้อย หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านท่ม อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น ของผู้ที่เข้าร่วมโครงการวิจัยที่ประสงค์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตและมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับสถานะทางครอบครัว แตกต่างจากผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยแต่ไม่ประสงค์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$)

อภิปรายผล

คุณภาพชีวิตของผู้ที่เข้าร่วมโครงการวิจัยแต่ไม่

ประสงค์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน จะเห็นได้วก่อนและหลังจากการจัดทำบัญชีครัวเรือนสิ้นสุดลง เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตโดยรวมและเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านอาหาร ด้านการศึกษา และด้านการประกอบอาชีพ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ สาเหตุเนื่องจากว่าในปัจจุบัน มีสินค้าอุปโภคบริโภคมีราคาเพิ่มสูงขึ้น อันเป็นผลมาจากอัตราค่าแรง และอัตราเงินเฟ้อที่เพิ่มมากขึ้น จึงส่งผลให้อัตราค่าครองชีพสูงขึ้น จึงทำให้เกษตรกรที่ทำนาจะต้องประกอบอาชีพอื่นๆ เป็นอาชีพเสริม เพื่อหารายได้ให้มากขึ้นและเพียงพอต่อการใช้จ่ายในครอบครัวทั้งในด้านอาหารและด้านการศึกษาแต่ด้านสุขอนามัยและด้านที่อยู่อาศัยไม่แตกต่างกัน สาเหตุเนื่องจากว่าเกษตรกรมีสุขภาพอนามัยที่ดีสามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติอีกทั้งที่อยู่อาศัยในปัจจุบันสามารถอยู่อาศัยได้โดยยังไม่มี ความจำเป็นมากพอในการต่อเติมหรือซ่อมแซม ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของจุฑาภรณ์ ภูษทรัพย์ (2554) ได้กล่าวไว้ว่า คุณภาพชีวิตที่ดี คือ การมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีที่ได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจเป็นความพอใจในการดำรงชีวิต และมีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย อย่างไรก็ตาม การที่จะก่อให้เกิดความสุข ความพึงพอใจอันเนื่องมาจากการมีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตใจที่ดี ตลอดจนมีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ทั้งในทางด้านเศรษฐกิจและสังคมนั้น ก็ต่อเมื่อบุคคลได้รับการสนองตอบต่อสิ่งที่ร่างกายและจิตใจต้องการอย่างเพียงพอ การสนองตอบความต้องการของแต่ละบุคคลนั้นเป็นไปตามลำดับขั้น ความต้องการของบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของสุขศรี สงวนสัตย์(2552) ได้กล่าวว่า คุณภาพชีวิต คือ สภาวะความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และด้านอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตที่จะสามารถส่งผลให้เขาดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ชีวิตที่มีสุขภาพสมบูรณ์ทางร่างกายและจิตใจ สามารถปรับตัวให้

เข้ากับสภาวะแวดล้อมและสังคมที่ตนอยู่ได้อย่างดี ในขณะที่เดียวกันก็สามารถดำรงชีวิตที่เป็นประโยชน์ให้ตนเองและครอบครัวได้

สถานะทางครอบครัวของผู้ที่เข้าร่วมโครงการวิจัยแต่ไม่ประสงค์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน จะเห็นได้วก่อนการจัดทำบัญชีครัวเรือนและหลังจากการจัดทำบัญชีครัวเรือนสิ้นสุดลงเกษตรกรมีสถานะทางครอบครัวโดยรวมและเป็นรายด้าน ได้แก่ สิ้นทรัพย์ ด้านหนี้สิน ด้านรายได้และด้านค่าใช้จ่ายแตกต่างกัน สาเหตุเนื่องมาจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะซื้ออุปกรณ์การเกษตร เพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพ ส่งผลให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้นจึงทำให้เกษตรกรจำเป็นต้องกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนภายนอกทำให้เกิดภาระหนี้สินในครอบครัว จึงทำให้สถานะทางครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป สอดคล้องกับแนวคิดของสิริภพ สุคันธา (2552) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ปัญหาหนี้สินเกษตรกรเป็นปัญหาที่มีมาช้านาน และปริมาณหนี้ได้เพิ่มขึ้นอย่างมาก ในปัจจุบันนี้ เกษตรกรมีภาระหนี้สินพอกพูนเพิ่มขึ้นทุกปี สาเหตุของปัญหาหนี้สินการเกษตรเกิดขึ้นจากหลายปัจจัย เช่น ปัญหาในด้านการผลิตจากการที่ต้นทุนในการประกอบอาชีพเกษตรกรสูงขึ้นโดยเฉพาะค่าใช้จ่ายในด้านปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง อุปกรณ์ทางการเกษตรต่างๆ หรือการใช้แรงงานจากเครื่องจักรแทนแรงคน ความไม่แน่นอนของราคาผลผลิตเกษตร รวมทั้งกรณีที่ผลผลิตได้รับความเสียหายอันเนื่องจากภาวะอากาศที่เปลี่ยนแปลง หรือการเกิดจากภัยธรรมชาติและนอกจากนี้ ประยงค์ อัฒจักร (2553) ยังได้กล่าวว่า เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินใน 4 กลุ่มใหญ่ คือ หนี้สินด้านการลงทุนการเกษตร หนี้สินด้านค่าใช้จ่ายในครัวเรือน, หนี้สินด้านการลงทุนการศึกษาของบุตร หนี้สินอันเกิดจากโชคชะตาฟ้ากำหนด และสอดคล้องกับแนวความคิดของนิตินัย ประชาชาติธุรกิจ

(2549) สาเหตุเหล่านี้ล้วนทำให้เกษตรกรเกิดภาวะหนี้สินที่ล้นพ้นจนนำไปสู่การสูญเสียทรัพย์สิน และที่ดินเป็นจำนวนมาก เพื่อนำมาชำระหนี้สินที่ตนเอง และครอบครัวได้ก่อไว้ในอดีต

การจัดทำบัญชีครัวเรือนของผู้ที่เข้าร่วมโครงการวิจัยที่ประสงค์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน จะเห็นได้วก่อนและหลังจากการจัดทำบัญชีครัวเรือนสิ้นสุดลง เกษตรมีความรู้ในเรื่องการจัดทำบัญชีดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) สาเหตุเนื่องจากก่อนเริ่มโครงการวิจัยมีการจัดอบรมเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน นอกจากนี้ระหว่างการดำเนินโครงการมีการตรวจเยี่ยมและให้ความรู้พร้อมทั้งแก้ไขข้อข้องใจให้กับผู้ที่จัดทำบัญชีครัวเรือน จึงทำให้เกษตรกรมีความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือนมากขึ้น และสามารถนำไปใช้ในการวางแผนการเงินทำให้ทราบรายได้และรายจ่ายที่เสียไป และมีเงินออมไว้ใช้ในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ สุพรรณิ ต้อนรับ (2551) กล่าวว่าการจัดทำบัญชีครัวเรือน เป็นการบันทึกการรับรายจ่ายประจำวัน ประจำเดือนว่าเรามีรายรับจากอะไรบ้าง รายจ่ายจากอะไรบ้าง เพื่อจะได้เห็นภาพรวมของรายรับและรายจ่าย เมื่อเห็นตัวเลขจะสามารถนำไปใช้ในการวางแผนการเงินในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ นภาพร ลิขิตวงศ์ขจร (2550) กล่าวว่าผู้ที่จัดทำบัญชีครัวเรือนนั้น จะต้องมีการวางแผนการใช้จ่ายอย่างรอบคอบ มีการนำข้อมูลที่ได้จากการจัดทำบัญชีครัวเรือนมาพิจารณาหาวิธีการเพิ่มรายรับ และลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น เพื่อให้เกิดความพอดี หากมีส่วนที่เหลือก็ให้เก็บออมเพื่อใช้ในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ อุดล จันทปุม (2552) กล่าวว่า การวางแผนทางการเงินสามารถนำมาใช้ค้นหาต้นทุนในการสร้างอาชีพ แก้ไขปัญหาความยากจน และยกระดับรายได้ให้แก่ครัวเรือน ซึ่งการทำบัญชีครัวเรือนต้องทำเป็นประจำ

แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ เพื่อนำไปวางแผนปฏิบัติตามแนวพระราชบัญญัติเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของสุภาภย์ อินทองคง (2550) กล่าวว่า การทำบัญชีครัวเรือน ทำให้ได้รู้จักการพัฒนาตนเองให้เป็นคนมีเหตุผล เป็นคนรู้จักพอประมาณ เป็นคนรักตนเอง รักครอบครัว จึงเห็นได้ว่าการจัดทำบัญชีครัวเรือนก็ถือเป็นวิถีแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง

คุณภาพชีวิตของผู้ที่เข้าร่วมโครงการวิจัยที่ประสงค์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือนก่อนและหลังการจัดทำบัญชีครัวเรือนนั้น โดยรวมจะเห็นได้ว่าคุณภาพชีวิตรายด้าน ได้แก่ ด้านสุขอนามัย ด้านอาหาร ด้านการศึกษา ด้านที่อยู่อาศัย และด้านการประกอบอาชีพ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) สาเหตุเนื่องจากภายหลังจากการจัดทำบัญชีครัวเรือนนั้น ทำให้เกษตรกรมองเห็นภาพรวมทางการเงินภายในครอบครัว สามารถนำข้อมูลมาวางแผนในการซื้ออาหาร ยา มีเงินเหลือเพียงพอต่อการต่อเติมและซ่อมแซมที่อยู่อาศัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของรังสิมา วิวัฒน์วงศ์วนา (2545) กล่าวว่า สิ่งหนึ่งที่เป็นตัวชี้วัดของคุณภาพของคนคือ การศึกษาเนื่องจากการศึกษาเป็นพื้นฐานของชีวิต ไม่ว่าจะเป็นชีวิตส่วนตัวชีวิตการทำงาน ชีวิตครอบครัว และชีวิตสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของสุศรี สงวนสัตย์ (2552) กล่าวว่า สภาวะความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และด้านอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตที่ดีจะสามารถส่งผลให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของฉันทลักษณ์ อาภาหาญ (2555) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตที่ดีเริ่มต้นมาจาก “ความสุขที่มาจากจิตใจ” คือการที่มีความสุขจากภายในออกสู่ภายนอก ซึ่งต้องอาศัยปัจจัย 4 ของการดำรงชีวิต อันได้แก่ อาหาร เสื้อผ้า ยารักษาโรคและที่อยู่อาศัย รวมไปถึงสินทรัพย์ที่ได้รับการ

ยอมรับนับถือจากสังคมที่ตนอาศัยอยู่ นอกจากนี้ทิวาพร เฟิลล์มันน์ (2551) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิต จึงเป็นการพัฒนาตนเองเพื่อให้มีชีวิตที่สมบูรณ์ทั้งทางด้าน ร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ มีความเพียบพร้อมและ รองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

สถานะทางครอบครัวของผู้ที่เข้าร่วม โครงการวิจัยที่ประสงค์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ก่อน และหลังการจัดทำบัญชีครัวเรือนนั้น โดยรวมจะเห็นได้ว่า สถานะทางครอบครัวรายด้าน ได้แก่ ด้านสินทรัพย์ ด้านหนี้สิน ด้านรายได้ และด้านค่าใช้จ่าย เปลี่ยนแปลงไป ในทางที่ดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สาเหตุเนื่องจาก ภายหลังจากการจัดทำบัญชีครัวเรือนนั้น ตรงกับช่วงการ เก็บเกี่ยวผลผลิตจากการทำนาจึงทำให้เกษตรกรมีรายได้ เป็นจำนวนมาก เพียงพอที่จะชำระหนี้สินที่เคยกู้ยืมมาใน อดีต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จรรยา สุวรรณทัต (2549) กล่าวว่า การรู้จักวางแผนใช้จ่ายเงินจะช่วยให้ สถานการณ์ทางครอบครัวดีขึ้นและสามารถประยุกต์ใช้ แก้ปัญหาหนี้สินของครอบครัวได้ สามารถนำข้อมูลนั้นมา วางแผนการใช้จ่ายเงินได้อย่างรอบคอบซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของกนกวรรณ ชุ่นใจ (2550) กล่าวว่า สถานะทาง ครอบครัวที่ดีคือ การที่ครอบครัวมีความพอใจในสิ่งที่ ตนเองมี มีความพอมีพอกิน ชื่นชอบสิ่งที่จำเป็นในการ ดำรงชีวิตและตอบสนองความต้องการของสมาชิกใน ครอบครัว นอกจากนี้ยังสามารถมีกำลังที่จะซื้ออุปกรณ์ การเกษตรเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพครั้งต่อไป

เปรียบเทียบคุณภาพชีวิต ของผู้ที่เข้าร่วม โครงการวิจัยที่ประสงค์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน มี ความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตแตกต่างจากผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยแต่ไม่ประสงค์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเนื่องจากว่าผู้ที่ไม่จัดทำบัญชี ครัวเรือนนั้นไม่ทราบถึงสถานการณ์ทางการเงิน จึงไม่สามารถบริหารรายได้และค่าใช้จ่ายได้ รวมถึงเป็นหนี้ได้

อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนผู้ที่จัดทำบัญชีครัวเรือนทำให้ เกษตรกรมองเห็นภาพรวมของการเงินภายในครอบครัว สามารถนำข้อมูลมาวางแผนในการซื้ออาหาร ยา มีเงิน เหลือเพียงพอต่อการต่อเติมและซ่อมแซมที่อยู่อาศัย ให้มี ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ ดิเรก ปัญจพงศ์ (2549) กล่าวว่า การมีสภาพแวดล้อมในการ ดำรงชีวิตที่ดี มักขึ้นอยู่กับที่อยู่อาศัยหากมีที่อยู่อาศัยที่ เหมาะสม จะทำให้สมาชิกในครอบครัวมีความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สิน รวมไปถึงการประกอบอาชีพมี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะเกษตรกรมีกำลังในการซื้อ เครื่องมือต่าง ๆ มาใช้ในการประกอบอาชีพ และ นอกจากนั้นยังมีความสามารถในการส่งบุตรหลานให้ศึกษา ในระดับที่สูงขึ้น สิ่งเหล่านี้ล้วนทำให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดี ได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวรรณภา บุญเจือ (2548) ได้กล่าวว่า คุณภาพชีวิตที่ดี จะต้องมีความสมบูรณ์ทั้ง ร่างกายและจิตใจ และสามารถที่จะพึ่งตนเองได้ เมื่อเกิด ปัญหาก็กแก้ไขได้และสืบพันธุ์ อรุณโชติ (2548) กล่าวว่า การมีความเป็นอยู่ที่ดี มีสุขภาพกายดี มีสุขภาพจิตดี มี อาหารการกินดี มีสิ่งของหรือเงินใช้ตามจำเป็น สิ่งแวดล้อมที่ดีทำให้ผู้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

และเปรียบเทียบสถานะทางครอบครัว ของผู้ที่ เข้าร่วมโครงการวิจัยที่ประสงค์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน จะเห็นได้ว่ามีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับสถานะทาง ครอบครัว แตกต่างจาก ผู้ที่เข้าร่วมโครงการวิจัยแต่ไม่ ประสงค์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติเนื่องจากผู้ที่ไม่จัดทำบัญชีครัวเรือน ไม่มีการวางแผน ในการจ่ายเงิน เมื่อเกษตรกรมีความต้องการที่จะซื้อสินค้า อุปโภคบริโภคหรือแม้กระทั่งอุปกรณ์การเกษตรโดยไม่มี การวางแผนนั้น ส่งผลให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้นและหาก ไม่เพียงพอเกษตรกรจำเป็นจะต้องกู้ยืมเงิน จึงทำให้เกิด ภาระหนี้สินในครอบครัว ส่วนผู้ที่จัดทำบัญชีครัวเรือนทำ ให้เกษตรกรทราบข้อมูลทางการเงินของครอบครัวและ

ทราบสถานะของครอบครัวในปัจจุบันและมีศักยภาพในการชำระหนี้ ทำให้เกิดการวางแผนใช้จ่ายเงินอย่างรอบคอบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วินิตยา สมบุญ (2554) กล่าวว่า การจัดทำบัญชีสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์สถานะทางการเงินของครอบครัวได้ เพื่อนำมาวางแผนการใช้จ่าย วางแผนการประกอบอาชีพซึ่งนำมาสู่รายได้ ไม่เกิดการก่อหนี้ และมีเงินออมที่สามารถนำมาใช้ได้ในอนาคต ทำให้ครอบครัวมีสถานะทางครอบครัวที่ดีขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โชค จิรา (2551) ได้กล่าวว่า การรู้จักวางแผนการใช้จ่ายเงินจะช่วยให้รู้ถึงสถานการณ์การเงินของครอบครัวดีขึ้น และทำให้เรามองเห็นหนทางในการนำข้อมูลบัญชีครัวเรือนไปประยุกต์ในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของครอบครัวได้ และสอดคล้องกับแนวความคิดของ กฤตยา เชื้อมวราศาสตร์ (2554) กล่าวว่า นอกจากการทำบัญชีครัวเรือนจะปลดหนี้แล้ว ยังเป็นครูช่วยสอนบทเรียนต่าง ๆ ส่งผลดีให้สุขภาพแข็งแรงขึ้น สิ่งสำคัญคือมีสติในการดำเนินชีวิต

สรุปผลการวิจัย

1. โดยทั่วไปเกษตรกรไม่มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน คุณภาพชีวิตและสถานะทางครอบครัวอยู่ในระดับที่ไม่ดีนัก เมื่อได้รับการอบรมเกษตรกรมีความเข้าใจ และสามารถจัดทำบัญชีครัวเรือนได้อย่างถูกต้อง

2. เมื่อทำการเปรียบเทียบผู้ที่จัดทำบัญชีครัวเรือนก่อนและหลังสิ้นสุดโครงการวิจัยพบว่าคุณภาพชีวิตและสถานะทางครอบครัวของเกษตรกรโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

3. เมื่อทำการเปรียบเทียบผู้ที่จัดทำบัญชีครัวเรือนก่อนและหลังสิ้นสุดโครงการวิจัยพบว่าคุณภาพชีวิตและสถานะทางครอบครัวของเกษตรกรโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .05$)

4. เมื่อทำการเปรียบเทียบระหว่างผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนและผู้ที่ไม่จัดทำบัญชีครัวเรือนพบว่า คุณภาพชีวิตและสถานะทางครอบครัวโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .05$)

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาการจัดทำบัญชีครัวเรือนกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร ในกลุ่มตัวอย่าง อื่น ๆ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่างว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร ซึ่งอาจทำให้งานวิจัยมีประสิทธิผลและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ตรงตามเป้าหมายมากยิ่งขึ้น เช่น เกษตรกรชาวสวนยาง เกษตรกรชาวไร่อ้อย และเกษตรกรชาวประมง เป็นต้น

2. ควรศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคที่มีผลกระทบต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงจุดอ่อนจุดแข็งของปัญหาและอุปสรรคเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

3. หน่วยงานภาครัฐควรนำผลการวิจัยนี้ไปส่งเสริมให้เกษตรกรตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัว

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ อุ่นใจ. (2550). **การพัฒนาสถานภาพ**

ครอบครัว. ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

กิตติยา ขุนแพง. (2554). **การจัดทำบัญชีครัวเรือนกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในบ้านท่าแร่ ตำบลคอนหัน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น.** รายงานการศึกษาระดับปริญญาตรี

บัณฑิต สาขาการบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น.
กฤตยา เชื้อมวราศาสตร์. (2554, เมษายน. 4). **เขตปลอด
ความจนเคล็ด(ไม่)ลับปลดหนี้ด้วยบัญชี
ครัวเรือน**. มติชน. หน้า 10.

จรรยา สุวรรณทัต, (2549). **สถานภาพทางครอบครัวที่
ดี. การศึกษาอิสระสาขากฎหมาย.**
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

จันทร์รัตน์ ฤทธาคม, (2553). **คุณภาพชีวิตของชาวนา
ในเขตตำบลโนนพะยอมอำเภอชนบท
จังหวัดขอนแก่น**. รายงานการศึกษาคณะ
สาขาวิชาการพยาบาลชุมชน คณะพยาบาล
ศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

จุฑาภรณ์ ฤทธิทรัพย์. (2554). **รายงานการวิจัยเรื่อง
คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตชนบท.**
สาขาวิทยาศาสตร์การพัฒนากุมาร
มหาวิทยาลัยพายัพ.

ฉันทลักษณ์ อาจหาญ. (2555). **การสร้างเสริม
คุณภาพชีวิตทำงาน. การศึกษาอิสระคณะ
การศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา.**

โชค จิรา. (2551). **ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชี
ครัวเรือนของเกษตรกร ในเขตจังหวัด
เพชรบูรณ์**การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ดิเรก ปัญญาพงศ์. (2549). **คุณภาพชีวิตกับสิ่งแวดล้อม
รอบตัว. การศึกษาอิสระคณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยพายัพ.**

ทฐิ ปญญา. (2552). **มารู้จักอาชีพชาวนา.** (2555).
<www.truelookpanya.com/true/knowledge_detail.php?mul_content_it=1147>
(10 กรกฎาคม).

ทิวาพร เฟิลล์มันน์. (2552). **คุณภาพชีวิตกับสุขภาพ
ของคนไทย. การศึกษาอิสระบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.**

นาพร ลิขิตวงศ์ขจร. (2550, กรกฎาคม-กันยายน) การ
บัญชีครัวเรือน. **วารสารศูนย์วิชาการ**. ปีที่15
(ฉบับที่ 3), 25-26.

นิตินัย ประชาชาติธุรกิจ. (2548). **การเปลี่ยนสินทรัพย์
เป็นหลักทรัพย์**. (2556). <<http://www.nidambe11.net/ekonomiz/2005q2/article2005may05p5.htm>> (22 กุมภาพันธ์).

ประยงค์ อัฒจักร. (2549). **ปัญหาการชำระหนี้
การเกษตรของเกษตรกร ในเขตอำเภอบาง
ปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหารทั่วไป วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ
มหาวิทยาลัยบูรพา.**

พรพิรมย์ ส่วนเสน่ห์และคณะ. (2554). **การจัดทำบัญชี
ครัวเรือน. รายงานการศึกษาคณะการ
บัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.**

รณยุทธ์ บุตรแสนคม. (2550). **คุณภาพชีวิตของ
นักศึกษา muslim ที่ศึกษาระดับปริญญาตรี
วิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ. รายงานการศึกษาคณะ
ของวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.**

รังสิมา วิวัฒน์วงศ์วนา. (2545). **คุณภาพชีวิตของคน
พิการทางการได้ยินที่ประกอบอาชีพอิสระ.
การศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.**

วรรณ นุญเจือ. (2548). **การศึกษาเปรียบเทียบ
คุณภาพชีวิตของชาวนาและชาวนอน ของ
อำเภอ บ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี. การศึกษา
อิสระปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต.**

วินิตยา สมบุญ. (2554). **สหกรณ์ต้นแบบกับบัญชีรับ**
จ่ายในครัวเรือน. (2556) <www.cad.go.th/cadweb_org/main.php?filename=radio13_2552> (1 กุมภาพันธ์).

สกล คงยก. (2554). **ชีวิตเกษตรกรไทยในมุมมองทาง**
เศรษฐกิจ. (2555). <www.fisheries.go.th/fpoubon/web2/images/download/sakol.pdf> (30 กันยายน).

ลีปนันท อรุณโชติ. (2548). **แนวทางการใช้ชีวิตของ**
คนไทย. ชีวิตที่ดีมีคุณภาพ. (ฉบับที่ 5), หน้า 9

สิรภพ สุคันธา. (2552). **ศึกษาปัญหาหนี้สินเกษตรกร:**
กรณีศึกษา หมู่บ้านหนองหล่ม หมู่ที่ 22
ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัด
เชียงใหม่. การวิจัยปัญหาเศรษฐกิจปัจจุบัน

สุเกียรติ ด้านพิษณุพันธ์. (2547). **การพัฒนาคุณภาพ**
ชีวิตเกษตรกรตามแนวทางทฤษฎีใหม่ของ
เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดสุโขทัย.
รายงานการศึกษาอิสระศิลปะศาสตร์
มหาวิทยาลัย สาขาวิทยาศาสตร์การพัฒน
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

สุพรรณิ ดอนรับ. (2551). **การทำบัญชีครัวเรือนของ**
เกษตรกรลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและ
สหกรณ์การเกษตร ในจังหวัดเชียงใหม่.
รายงานการศึกษาอิสระของบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุภาคย์ อินทองคง. (2550). **การออม เศรษฐกิจ**
พอเพียงและการทำบัญชีครัวเรือน.
(2555) <<http://www.thaingo.org/writer/view.php?id=376>> (5 พฤศจิกายน).

สุขศรี สงวนสัตย์. (2552). **คุณภาพชีวิตของนักศึกษา**
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
การศึกษาและแนะแนวอาชีพ กองพัฒนา
การศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ธัญบุรี

สุทนต์ ศรีไธย์. (2551). **การคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง**.
การศึกษากลุ่มตัวอย่าง มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สุนทรียา การุณวงษ์. (2554). **ชาวนาไทยกับคำว่า**
ยากจน. (2555). <<http://www.fooktiengroup.co.th>> (30 กันยายน).

ห้องสมุดจอมยุทธ์. (2555). **การเปลี่ยนแปลงของ**
สังคมไทย. (2555). <www.baanjommyut.com/library/> (30 กรกฎาคม).

อนุภูมิภาคแม่น้ำโขง. (2554). **การเปลี่ยนแปลงของ**
ยุคโลกาภิวัตน์. (2555) <<http://library.cmu.ac.th/gms/>> (1 สิงหาคม).

อดุล จันทน์ม. (2555) **การดำเนินงานการวิจัยเรื่อง**
คุณภาพชีวิตของคนไทยเปรียบเทียบ
ระหว่างชาวเมืองกับชนบท. สาขา
สารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.